

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій
Кафедра публічного управління та адміністрування

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної
конференції

**«Місцеве самоврядування
в Україні та світі: теорія і
практика»**

**28 листопада 2023 року
м. Полтава**

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ,
КАФЕДРА ГЕОМАТИКИ, ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (м. КИЇВ)
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПОЛТАВЩИНИ»
ТРОСТЯНЕЦЬКА МІСЬКА РАДА, СУМСЬКА ОБЛАСТЬ
ТЕРЕШКІВСЬКА СІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
ОПІШНЯНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
КОТЕЛЕВСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
ЛЕСТЕРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЛЕСТЕР, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)
ВАРШАВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТУ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ У
ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРИСА (MRU) (м. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(м. ГЯНДЖА, АЗЕРБАЙДЖАН)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ», КИЄВО-
МОГИЛЯНСЬКА ШКОЛА ВРЯДУВАННЯ ІМЕНІ АНДРІЯ МЕЛЕСЕВИЧА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І
ГАЗУ, ІНСТИТУТ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МІЖНАРОДНОЇ
ЕКОНОМІКИ

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
*«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»*

28 листопада 2023 року

м. Полтава, Україна

УДК 35.07/08 (1-21) (477)
М65

Редакційна колегія:

Лозинська Т.М. – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету, д. н. держ. упр., професор (відповідальний редактор);

Дорофєєв О.В. – професор кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор (заступник відповідального редактора);

М65 *Місцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 28 листопада 2023 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2023. 298 с.

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних проблем місцевого самоврядування і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Правове забезпечення місцевого самоврядування», «Управління розвитком територіальних громад», «Соціальна складова місцевого самоврядування», «Місцева економіка та місцеві бюджети», «Політичні аспекти функціонування самоврядної влади», «Аграрна політика і місцеве самоврядування», «Місцеве самоврядування в умовах воєнного стану», «Інформатизація управлінських процесів», «Практики місцевого самоврядування в зарубіжних країнах», «Просторове планування територій територіальних громад»

Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання трансформації управління місцевим розвитком в умовах децентралізації влади.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Полтавський державний
аграрний університет, 2023

<i>Панасенко Наталія Леонідівна, Гунько Максим Олегович</i>	
Теоретичні основи інноваційного лідерства в публічному управлінні	98
<i>Петренко Віктор Павлович, Марич Володимир Федорович</i>	
Про роль консенсусу в управлінні розвитком територіальних громад України	101
<i>Поступна Олена Вікторівна</i>	
Zero Waste як філософія, сучасний тренд і новий підхід в управлінні на місцевому рівні	104
<i>Рибак Станіслав Юрійович, Арбузова Тетяна Василівна</i>	
Напрями управління митними та логістичними ризиками державним, муніципальним і комерційним менеджментом ЗЕД	108
<i>Сашко Ігор Володимирович</i>	
Партисипативне стратегування на рівні територіальної громади як метод та засіб забезпечення громадської участі	112
<i>Сокольська Тетяна Вікторівна</i>	
Розвиток лідерського потенціалу молоді для формування спроможних громад	115
<i>Ткачук Анатолій Федорович</i>	
Стратегія розвитку територіальної громади: показники та емоції	118
<i>Черниш Оксана Анатоліївна</i>	
Удосконалення публічного управління в сфері благоустрою територіальних громад	121
<i>Шупта Ірина Миколаївна, Зеніч Роман Вікторович</i>	
Управління крос-культурною командою як новий виклик для менеджера	123
<i>Шупта Ірина Миколаївна, Сагаль Антон Олександрович</i>	
Особливості етичного лідерства в діяльності органу місцевого самоврядування	125

СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

<i>Арбузова Тетяна Василівна, Поліщук Світлана Петрівна</i>	
Партнерство бізнесу і місцевих громад як засіб реалізації соціальних та екологічних ініціатив	127
<i>Бельскова Каріна Святославівна, Голубєва Орена Олегівна</i>	
Механізми державного регулювання ресурсного забезпечення галузі охорони здоров'я	131
<i>Діденко Ірина Володимирівна</i>	
Шляхи удосконалення системи управління професійної (професійно-технічної) освіти	134
<i>Зінчук Богдан Андрійович, Галюк Борис Олександрович</i>	
Роль публічного управління в забезпеченні розвитку муніципальної медицини	137
<i>Колісник Олександра Дмитрівна</i>	
Комунікативна політика в молодіжному середовищі	141

Ігор Володимирович Сашко,
*здобувач вищої освіти СВО Магістр,
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

ПАРТИСИПАТИВНЕ СТРАТЕГУВАННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК МЕТОД ТА ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Сьогодні органи місцевого самоврядування здійснюють свою діяльність, по забезпеченню місцевого розвитку та надання послуг громадянам в умовах обмежених матеріально-фінансових і технічних можливостей. Це зумовлює необхідність використання ефективних механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з громадянами, створення механізмів зворотного зв'язку для максимального врахування потреб та інтересів окремих соціальних груп, а також залучення їх до процесу прийняття рішень.

Громадська участь може бути реалізована в широкому діапазоні взаємодії: від партнерської участі в переговорному процесі з метою досягнення компромісу з владою – до ухвалення важливих управлінських рішень через референдум. Методом громадської участі є також стратегування. Партисипативна модель стратегічного планування передбачає: залучення до роботи над стратегією широкого кола громадськості; врахування принципів сталого розвитку – аналітичні дослідження та рішення, які приймаються під час розробки стратегії, охоплюють економічну, соціальну та екологічну сфери; прийняття рішень на основі глибокого соціального аналізу та вивчення громадської думки щодо умов життя та якості публічних послуг у суспільстві, справжні та ефективні громадські консультації; врахування відгуків та думок мешканців при виборі пріоритетів розвитку (соціологічні дослідження та консультації); партнерство та співпраця у розробці стратегії між зацікавленими сторонами (громадянами та інституціями), працівниками органів місцевого самоврядування та консультантами [1].

Досвід переконує, що участь громадян у розробці стратегій, врахування думок і позицій усіх зацікавлених сторін згуртовує мешканців громади та формує усвідомлення участі у вирішенні місцевих проблем кожного учасника громади, забезпечує наступність розробленої Стратегії розвитку громади (навіть при зміні місцевої влади громадяни не дозволять залишити поза увагою стратегічні цілі).

Європейська практика стратегічного планування свідчить про активне залучення громадськості до участі в розробці та реалізації стратегічних документів розвитку територіальних громад [2]. Важливим є те, що співпраця з населенням відбувається на всіх етапах стратегічного управління від розробки стратегії до її реалізації та контролю за виконанням намічених цілей.

В Україні більшість процесів партисипації в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад лобіюються та підтримуються європейськими організаціями, проте є й вітчизняні організації що надають методологічну

підтримку [2]. Також є територіальні громади, які мають власний досвід партисипативної моделі стратегічного планування.

Зроблено спробу охарактеризувати практику використання інструментів забезпечення участі громадськості під час партисипативного стратегування на рівні Полтавської міської територіальної громади. До складу її території увійшли місто Полтава та десять сільських територіальних громад. Громада об'єднує 56 населених пунктів. Площа громади – 550,3 км². Чисельність населення – 309647 осіб. Площа м. Полтава – 103,5 км² (19 %). Відстань до Києва – 333 км.

З метою забезпечення сталого розвитку Полтавської міської територіальної громади на період 2023-2027 рр. розпорядженням міського голови від 22 лютого 2023 р. утворено Координаційну раду з розробки Стратегії розвитку Полтавської міської територіальної громади до 2027 р. (далі Стратегії). Мешканці Полтавської міської територіальної громади – головний бенефіціар Стратегії, а отже мають стати її співавторами. Саме тому діяльність по розробці Стратегії, яка розпочалася з створення Координаційної ради, охопила формування Робочої групи, консультації з мешканцями та інформування про хід роботи.

Методологія розробки Стратегії об'єднала таких стейкхолдерів як влада, громадянське суспільство, бізнес та освіта під час діяльності їх представників в межах робочої групи. З березня 2023 р. здійснено PESTEL-аналіз Полтавської міської територіальної громади, проведено опитування мешканців та розроблено SWOT-аналіз громади; виявлено потреби та проблеми різних груп населення; розроблено ідеї щодо формування візії Полтавської міської територіальної громади; проаналізовано проблеми громади, їх причини та наслідки; відбувся обмін думками щодо бачення та сценаріїв розвитку Полтавської міської територіальної громади; обговорено структуру цілей та завдань розвитку громади; відбулося обговорення проєктів/ідей; сформовано систему моніторингу реалізації Стратегії; сформовано план заходів та індикаторів для системи моніторингу Стратегії [3].

В результаті здійснення SWOT-аналізу Полтавської міської територіальної громади визначено такі слабкі сторони, які безпосередньо перешкоджають участі громадськості у прийнятті рішень на рівні територіальної громади: непрозора та неефективна місцева влада (міська рада); відсутність довіри та складна комунікація між місцевою владою, громадою та бізнесом. Водночас сильними сторонами є: соціально відповідальний бізнес; наявність активних громадських організацій, які займаються питаннями надання соціальних послуг та підтримки незахищених верств населення; активні, опозиційні діючі владі засоби медіа та громадські організації.

Прямою загрозою розширення участі громадськості у прийнятті рішень на рівні Полтавської міської територіальної громади є втручання державних та обласних органів влади в політичне життя громади. Але при цьому окреслено такі можливості як: розвиток сучасних інформаційних технологій, які полегшують спілкування та сприяють участі громадян в управлінні громадою, дозволяють повідомляти про надзвичайні ситуації; подальший розвиток горизонтального єднання, волонтерського руху, що сприятиме згуртованості.

Визначено три основні напрями розвитку Полтавської міської територіальної громади, що сприятимуть партисипації при прийнятті рішень з питань місцевого розвитку: 1) згуртована громада; 2) комфортна та безпечна для проживання громада; 3) громада конкурентної економіки. Таким чином, пріоритетність віддається згуртованості, складовою і наслідком якої є партисипативність, що є запорукою конкурентної економіки.

Стратегічна ціль «1. Згуртована громада» очікується забезпечити, в тому числі, за рахунок підціль «1.6. Громада відкритої та конструктивної взаємодії влади з мешканцями». Проект Стратегії визначає можливість побудови громади відкритої та конструктивної взаємодії влади з мешканцями через розвиток бюджету участі, сприяння участі громадян у розподілі частки бюджету громади («Громадський бюджет»), сприяння участі молоді (в тому числі школярів) у розподілі частки бюджету громади («Молодіжний Громадський бюджет»). Розширення сфери залучення інструментів електронної демократії, підтримка організаційного потенціалу та ініціатив інститутів громадянського суспільства, залучення мешканців шляхом публічних консультацій сприятиме залученню членів громади до прийняття ефективних управлінських рішень.

Підціль «1.6. Громада відкритої та конструктивної взаємодії влади з мешканцями» відповідає Глобальним Цілям сталого розвитку до 2030 р. Абсолютною є її відповідність і таким оперативним цілям Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівнях; розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації; розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні. Максимально наближена вона і до оперативних цілей Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки.

Таким чином, формування стратегії розвитку територіальної громади водночас є як сьогочасною формою забезпечення участі громадськості в прийнятті рішень з питань місцевого розвитку, так і засобом формування належних умов для громадянської партисипації у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Партисипація у стратегуванні розвитку громади : досвід територіальних громад Донеччини та Луганщини / Ю. Гончар та ін. 2021. 92 с. URL: <http://sg.vn.ua/wp-content/uploads/2022/02/UA-UNDP-participation-in-strategic-planning-web.pdf> (дата звернення 12.10.2023).

2. Довженко В. А., Войтенко А. Б., Плотнікова М. Ф. Використання Європейського досвіду партисипативного управління в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад. *Електронне «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2020. № 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/35.pdf (дата звернення 12.10.2023).

3. Стратегія Полтавської міської територіальної громади 2023-2027 (проект). URL: <https://www.rada-poltava.gov.ua/display/22907> (дата звернення 12.10.2023).

Тетяна Вікторівна Сокольська,
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківського аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ГРОМАД

Повномасштабна російська війна мобілізувала громадянське суспільство України для реагування на нові виклики, що дозволило у співпраці з владою створити ряд гуманітарних ініціатив і покрити чимало потреб, які держава не могла забезпечити сама. У цьому процесі найбільш організованими проявили себе громади, які й до цього стикалися з чисельними проблемами в т.ч. соціально-політичними, чи то пов'язаними зі стихійними лихами, політичною нестабільністю або економічними, демографічними та іншими кризами. Причому, в цих умовах ефективна робота була можливою за наявності в громаді успішного керівника з розвинутими лідерськими, діловими якостями, який адекватно реагував на зміни, що відбуваються, і ще успішнішою – де до справи залучалася молодь.

Попри всі жахи війни та непоправні втрати, сьогодні, саме молодь має брати найактивнішу участь у відбудові країни і приймати рішення про те, якою буде Україна після війни і яким буде наше завтра.

Ми вважаємо, що нині, окрім виваженої державної соціальної політики, громади мають спрацювати, інвестуючи в розвиток молодіжного лідерства та формуючи програми, які дають можливість молоді діяти самостійно або в співпраці з приватними організаціями, органами місцевого самоврядування для вирішення соціальних проблем. Інвестуючи в молодь, у їх особистий розвиток, можна створити ширші економічні можливості, особливо для слабких сільських громад. Ця проблема актуальна ще й тому, що за експертними прогнозами вже найближчим часом, до 2030 року кількість працівників віком від 55 до 64 років зросте до 12-25 відсотків від загальної кількості робочої сили [1]. А сьогодні, через війну, економічні, соціальні та інші чинники, багато молоді виїжджає за кордон, залишає свої громади в пошуках можливостей. Молоді люди не відчують зв'язку з тією територією, де народилися чи проживають. Вони не знають свого потенціалу та можливостей, які можуть використовувати для участі в житті громади, впровадженні змін. Саме формування відчуття важливості, причетності, розкриття можливостей молоді та надання дієвих інструментів роботи – необхідні кроки для її розвитку в громадах.